

**HELA
SVERIGE.**

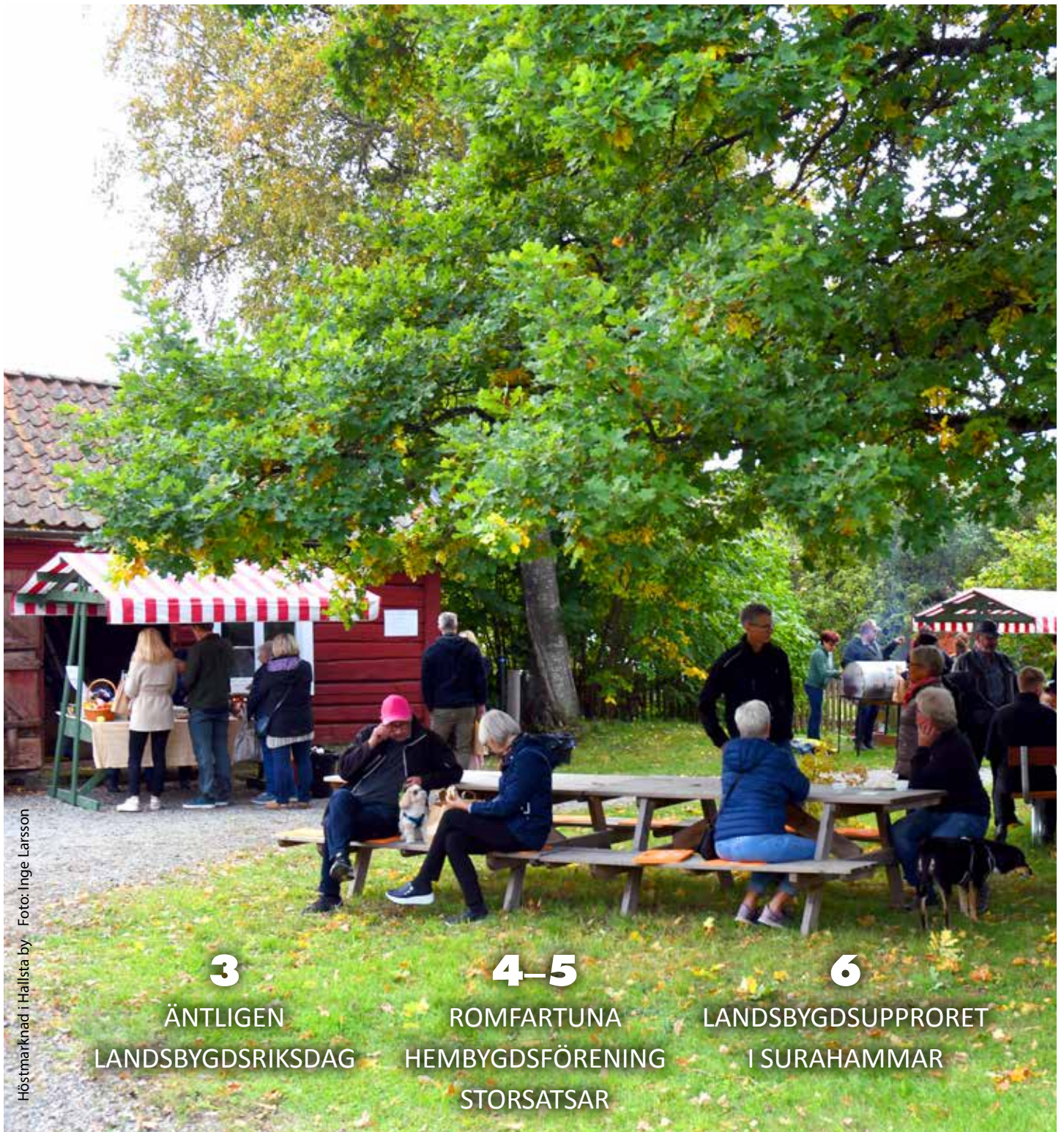
*Hela Sverige
ska leva!*

U-Svängen

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland Nr 2/2022 • Okt

**LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN**

Upplaga 250 ex

Höstmarknad i Hallsta by Foto: Inge Larsson

3

ÄNTLIGEN
LANDSBYGDSRIKSDAG

4-5

ROMFARTUNA
HEMBYGDSFÖRENING
STORSATSAR

6

LANDSBYGDSUPPRORET
I SURAHAMMAR

Redaktörens ruta

Pandemin är över och allt borde vara bara bra. Men ibland verkar det gå troll i saker. Och så har det varit med detta nummer av U-Svängen.

Sjukdom, oplanerade motgångar och en hektisk valperiod har tagit mycket av tiden och skjutit upp utgivningen. Därefter inträffade det som inte kan hända. En skarp åskknall en natt fullbordade eländet. På morgonen kunde jag bara konstatera att varken router eller dator fungerade längre och i datorn låg ett nästan färdigt manus till detta nummer av U-Svängen. Experter tittade på datorn och konstaterade att ingenting gick att rädda. Min tilltro till tekniken har varit för stor, men nu vet jag. Efter beskedet om att allt var borta åkte jag till Erikslund och köpte mig en extra hårddisk. Och där kommer allt viktigt att ligga för evigt. Ett råd till er alla är att rädda allt som är viktigt på en extern hårddisk. Det kändes inte bra att få en del av livet raderat.

Med detta ber jag om ursäkt och överseende för denna sent utkomna U-Sväng och hoppas på hjälp med tips på vad ni vill ha med i nästa nummer.

Inge Larsson, Tel: 070-665 45 43
E-post: virsboinge@telia.com

LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN

HELA SVERIGE SKA LEVA/VÄSTMANLAND

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbygderåd" för att se Västmanland.

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

Vi är inne i oktober och sommaren ligger bakom oss. Men än kan vi glädjas och hoppas på många fina höstdagar. Luften är klar och hög och det är friskt på morgonen. I skogen väntar massor av gula kantareller och förhoppningsvis övriga höstsvampar också.

Ordinarie verksamheter inom föreningarna startar upp och allt återgår nästan till som det var före pandemin. Länsbygderådet planerar nu många spännande och intressanta arrangemang så håll utkik och

kontakta oss gärna med önskemål om vad ni vill att vi tar upp och gärna med tips på föreläsningsteman.

Med önskan om en härlig höst och dela gärna med er av era evenemang eller arrangemang till oss för vidare spridning. Vi kommer gärna och besöker er i era föreningar för att få höra er berätta om er förening och också skriva om den i U-Svängen.

Helen Fablin
Ordförande

Ny gratisbok om naturen i länet

Länsstyrelsen i Västmanlands län har nu givit ut en guidebok om naturupplevelser i länet där man tipsar om ett 40-tal speciellt besöksvärda naturreservat. Här finns allt från de stora reservaten vid Mälaren och Hjälmaren, Hälleskogsbrännan där naturen är på väg att återerövra den svårt brända marken. Men här finns också tips på mindre naturreservat uppe i Bergslagens barrskogsmarker. Som avslutning i boken finns även den gamla bergsmansbyn Bråfors med som ett exempel på kulturresevat som är väl värt ett besök.

Eftersom boken presenterar en så stor variation av reservat så kommer du säker att hitta något reservat som du känner mest för att besöka. Boken lär ska finnas att hämta gratis på bibliotek och kommunalkontor. Hämta den och låt dig inspireras till att ge dig ut på spännande besök i vårt läns reservat och naturskyddsområden.

Inge Larsson

KALENDARIUM

JULMARKNADER:
Åvestbogården, Fagersta
Lördag 19 nov kl 11–16

Skantzen, Hallstahammar
Lördag–söndag 3–4 dec kl 11–16

Genbergs sommarcafe, Virsbo
Lördag 3 dec kl 12–17

Här kan alla våra föreningar annonsera sina aktiviteter.
Sänd uppgifter till:
virsboinge@telia.com

ÄNTLIGEN LANDS- BYGDS- RIKSDAG!

I början av maj hyrde vi i Länsbygderådet en minibuss för att göra gemensam resa till Landsbygdsriksdagen i Jönköping. Landsbygdsriksdagen är en av Europas största samlingspunkter för landsbygdsfrågor. Här samlas folk från landsbygden i både Sverige och Europa. Folk som arbetar med landsbygdsfrågor och landsbygdsutveckling.

Som vi väntat på den här riksdagen. Två år har Covid19 satt krokben för genomförandet men nu blev det av. Den 8 maj var vi nio personer från Västmanland som anträdde minibussen för tre dagar fyllda med inspiration och information på Elmia konferenscenter i Jönköping.

Fredagen inleddes med ett stort antal inspirationsresor ut till platser i Jönköpings län. Själv deltog jag i en resa till Vaggeryds kommun. Det mest intressanta på den resan var ett besök på ett kopensionat. När mjölk-

Politikernas framträdande under Landsbygdsriksdagen.

korna gjort sitt fick de flytta in på kopensionatet och ha ett fritt och behagligt liv i traktens gröna hagar och ängar. När de ätit upp sig och stressat av gick de till slakt och hade då det mest högkvalitativa kött man kan få.

Ett annat av våra besöksmål var Toftthagskolan som kommunen beslöt att lägga ned. Folket i byn tog saken i egna händer och startade en friskola. En skola som i dag har fullbokat och som har kö för att få komma in. Man kände att man var i grannbyarna till Gnosjö och att den berömda Gnosjöandan hade spillt över lite av sin stora kreativitet även till dessa bygder.

På fredagskvällen var den officiella invigningen av Landsbygdsriksdagen. Den skedde med pompa och ståt på Kulturhuset Spira som är vackert beläget vid Munksjöns strand och mitt i stan.

Lördagen blev sedan den stora Landsbygdsriksdagen som inleddes med ett jublat framträdande av illusionisten Johan Stål som trollband alla med sina till synes helt magiska "trollerikonster". Ett annat spännande och underhållande inslag på förmiddagen var Ashkan Fardosts talkinspireerade föreläsning om "Från stamtid till framtid". En odysse om informationsteknologins roll i samhälls- och historietvecklingen.

Efter lunchen kom det som alla sett fram emot. Politikernas framträdande och deras deklaration om sina löften om landsbygdens roll under den kommande mandatperioden. Märkligt var att endast tre partier tyckte att landsbygdens frågor var så viktiga

att partiledarna deltog. Tyvärr blev det som vanligt i denna fråga. Alla hävdade att de var just deras parti som var det rätta för landsbygden. Svepande uttalanden med få, om ens några, konkreta löften om förbättringar för oss som bor utanför stadsmurar och kommunernas centralorter.

Lördagen avslutades med en stor bankettmiddag då Årets lokala utvecklingsgrupp, Årets kommun och Årets grymmaste håla presenterades och fick motta priser.

I väntan på mat. Västmanlandsgänget vid galamiddagen.

Under både lördag och söndag genomfördes ett stort antal seminarier. För att få ut så mycket som möjligt av vårt deltagande i Landsbygdsriksdagen spred vi västmanlänningar ut oss och deltog i så många seminarier som möjligt. En del var superintressant andra lite mindre aktuella vilket säkert kunde bero på deltagarens eget intresse.

På söndagens eftermiddag var vi nio ganska utpumpade deltagare som sprängfyllda med nya idéer anträdde hemresan till den västmanländska landsbygden.

Inge Larsson

ROMFARTUNA HEMBYGDSFÖRENING STORSATSAR

Detta ska bli den nya hembygdsgården.

En snöstormig dag i april besökte vi på U-Svängen Romfartuna Hembygdsgörelning. Vi träffade ett gäng eldsjälur och entusiaster i Hallsta by. En mycket gammal oskiftad slättby. Kanske den enda kvarvarande i landet. Byn ägs av Uppsala akademi som 1624 fick den i donation av kung Gustav II Adolf.

Några av Romfartuna Hembygdsgörelningens medlemmar samlade i den gamla ladugården, som nu ska byggas om till en ny bygdegård.

Nu har Akademien upplåtit en del av byn till Romfartuna Hembygdsgörelning som för en symbolisk summa hyr en del av byn. Närmare bestämt ett boningshus, en ladugård med tillbyggd stor loge samt några bodar inkluderande svinstia och förråd.

Vi träffades i den gamla ladugården. Det var mörkt och det var kallt men det påverkade inte hembygdsgörelningens församlade gäng. Där vi såg svårigheter såg de bara möjligheter. Bort med foderbordet och kobåsen och mjölkkrummet får bli kök, sa man. Allt verkade så enkelt, nästan som om det redan var klart. Säkert kommer det att dyka upp problem och frågetecken när bygget väl kommer igång men med den entusiasm som hembygdsgänget utstrålade så är vi övertygade om att de kommer att ro projektet i land.

I dag har hembygdsgörelningen en tiondelada vid Romfartuna som sin enda lokal. Där har man samlat en del museiföremål från bygden och där har man hållit till med sina festligheter men man har verkligen saknat en riktig samlingsplats med möjlighet att utvecklas och växa på.

Föreningens ordförande Elisabet Sannesjö berättade stolt att man till sommaren 2023 skall svara för logi åt den stora dalamarschen som då passerar Hallsta by på sin marsch från Dalarna till Stockholm.

– Hinner ni verkligen få lokalen färdig tills dess, frågar vi.

– Oh ja, svarar Elisabet, men garderar sig snabbt med – annars får vi hitta på någon annanstans för dem att sova här i socknen.

En entusiastisk ordförande Elisabet Sannesjö berättar om Hembygdsföreningens planer.

Kobåsen och mjölkrummet kommer att bli samlingshall och kök.

Så här såg det ut i svinstian innan ombyggnaden.

Nu härbärgerar byarna Kävlinge, Wägersta och Tomta i "svinstian" och säljer diverse hantverk m m.

När vi i slutet av september besökte hembygdsföreningens höstmarknad i Hallsta passade vi på att titta in i den tilltänkta hembygdsgården. Nu var det uppstädad i ladugården och en ensam plank kunde möjligen tyda på att något var på gång. Vi hittade Elisabet i folkvimlet och frågade hur det går och vad hon ser framför sig om hon tänker på den nya lokalen om ett par år. – Då ser jag en fin bygdegård med en stor teaterloge som har en scen med möjlighet att spela ut mot trädgården och in mot logen, sade hon med övertygande stolthet i rösten.

Vi på U-Svängen kommer med stort intresse att följa detta projekt och se hur den nya bygdegården växer fram genom tufft och välplanerat arbete.

Inge Larsson

Den traditionella höstmarknaden.

Höstmarknad i Hallsta by

Sista lördagen i september höll Romfartuna hembygdsförening sin traditionella höstmarknad. Nu var den flyttad till Hallsta by där föreningen planerar att bygga sin nya högborg.

Flera hundra personer kom till marknaden där man kunde tillfredsställa sin köplust vid ett femtontal stånd. Här fanns allt från blomsterlökar till honungs pannkakor.

Förutom torgstånden kunde man också besöka de charmiga småbodarna där byarna hade sina egna hantverkare. I boden som tidigare varit gårdens svinstia härbärgerar nu byarna Kävlinge, Wägersta och Tomta här kunde man köpa smycken tillverkade av mynt samt handväskor m m.

Mest folk hittade vi under de gamla träden där man ställt i ordning en uteservering för fika och hamburgare. Vid lunchtid då vi var på besök hade hamburgarna en strykande åtgång.

Under ett gammalt äppelträd i ett hörn av trädgården höll Lisa Sannesjö till med två ponnyhästar. Här kunde de mindre barnen ta sig en tur på hästryggen. Vid vårt besök försökte sig två och ett halvt åriga Vera Rönblad på detta, men det blev lite för tufft så efter en kort ridtur valde hon att från mamma Felicia Jakobssons trygga famn titta på hästen i stället.

Som avslutning träffade vi hembygdsföreningens ordförande Elisabet Sannesjö som sade sig vara mycket nöjd med marknaden och besöksantalet. Med tanke på alla stora evenemang som pågår i närområdet den här helgen så är det helt fantastiskt med så här många besökare, sade hon.

Inge Larsson

Riksteaterns föreställning "Landsbygdsupproret" i Surahammars Folkets Hus.

LANDSBYGDS- UPPRORET I SURAHAMMAR

TORSDAGEN DEN 28 SEPTEMBER hade Riksteaterns föreställning Landsbygdsupproret en föreställning i Surahammars Folkets Hus. Den enda i Västmanland. Föreställningen var ett musikaliskt manifest med nyskriven musik för våra landsbygder. En föreställning om drömmar och utopier.

HUVUDROLLEN INNEHAS AV SAMANTHA OLANDERS som under lång tid varit aktiv i byarörelsen och folkmusiken. Samantha vill med den här föreställningen ändra den urbana norm som råder i samhället och ge en röst åt dem som lever utanför städer och centralorter. Därför spelas Landsbygdsupproret i 42 bygdegårdar på landsbygden allt ifrån Överkalix i norr till Båstad i Skåne.

MED SIG PÅ TURNÉN har hon bandet Byalaget bestående av Staffan Jonsson, Ebba Wigren och Emil Skogh.

DETTA ÄR EN FÖRESTÄLLNING som inspirerar och skapar eftertanke och den borde visas i varje bygdegård i hela Sverige. Kan inte annat än ge föreställningen och artisterna högsta betyg i såväl budskap som sång och musik.

Inge Larsson

Under andra halvan av föreställningen bar Samantha en klänning tillverkad av broderier från byalag och lokala utvecklingsgrupper i hela landet. Här visar hon och Emmy Fridedal från Ransta upp det broderi som Emmy bidragit med.

Träff med regionpolitiker

I början av maj träffade vi i Länsbygderådets styrelse länets regionpolitiker för att höra vad de hade för planer för den kommande mandatperioden. Vi träffades på hotell Plaza i Västerås där vi började med gemensam lunch.

Våra diskussioner om framtiden grundades med att vår ordförande Helen Fahlin berättade för våra inbjudna gäster om Länsbygderådet och vårt arbete för en aktiv och levande landsbygd. Med detta som grund upptogs diskussionerna om de största behoven inför den nära framtiden.

Diskussionerna kom till stor del att handla om bristfälliga kommunikationer och därmed följande risk för avfolkning och arbetslöshet på mindre orter. Det var en rörande enighet om att något måste göras akut för att rädda situationen med den usla och bristfälliga tågtrafiken mellan Ludvika och Västerås. Dåliga kommunikationer i alla dess former utgör ett hot mot regionens

landsbygd. Man måste kunna pendla till städer och centralorter och man måste via Teams eller Zoom kunna arbeta hemifrån. Utan bra kommunikationer blir det svårt, och i vissa fall omöjligt, för de minsta orterna att överleva.

Om avfolkningen blir för stor läggs skolor och affärer ner och ortens attraktionskraft minskar. Denna negativa spiral var vi rörande överens om inte skall bli aktuell för den västmanländska landsbygden. Vi politiker och landsbygdsutvecklare skall med gemensamma krafter arbeta för att hela regionen skall leva. Nu gäller det bara att få detta att omsättas i handling och då räcker det inte med fagra löften. Alla måste ta sitt ansvar och dra sitt strå till stacken.

Vi hann även med att ytligt diskutera frågor som risken med nedläggning av lantbruk med betande boskap vilket utgör en allvarlig risk för igenbuskning av hagmarker och därmed ett hot mot den biologiska mångfalden och landsbygdens ”mysfaktor”.

Vi i Länsbygderådets styrelse ser med stora förhoppningar fram emot att våra gemensamma ambitioner kommer att omsättas i en verklighet som gagnar alla landsortsbor.

Inge Larsson

HELA SVERIGE SKA LEVAS NYA ORDFÖRANDEN

Hela Sverige ska leva har ett delat ledarskap. Årsmötet valde Irene Oscarsson och Magnus Ek till nya ordföranden för riksorganisationen Hela Sverige ska leva.

Irene Oscarsson är uppvuxen på landsbygden i Tranås kommun och är sedan länge aktiv i Hela Sverige ska leva som ledamot i både riksorganisationens och Jönköpings länsavdelnings styrelse. Hon har varit aktiv som politiker på både lokal och nationell nivå med stort engagemang i landsbygdsfrågorna. Bland annat var hon en av ledamöterna i den parlamentariska landsbygdskommittén.

– Jag ser fram emot att i en ny roll i styrelsen driva på för att hela Sverige ska leva. Genom åren har jag sett att vi som bor i olika delar av landet behöver beskriva vad som måste göras, ställa förväntningar och krav på beslutsfattare för att vi ska nå målet, ett mål som är viktigare nu än någonsin, säger Irene Oscarsson.

Magnus Ek har varit engagerad inom politiken, som riksdagsledamot, och det var bland annat landsbygdsfrågorna som fick honom att engagera sig politiskt. Han bor på släktgården Kopparhult i Östergötland.

– Tillsammans tror jag att vi kan bygga ett Sverige där hela landet inte bara lever, utan växer och frodas, säger Magnus Ek.

NATURRUTAN

Kaja

Den här gången vill jag presentera en välkänd fågel, kajan. Den är mindre än kråkan och har en gråsvart kropp med en tydligt grå nacke och ett vitt öga.

Samlas i stora flockar och blir då ofta sedd som en skrånig och sanitär olägenhet i städer och större samhällen.

Jag tänkte berätta några episoder om kajans smarthet. I Västerås har man stora problem med jätteflockar som drar omkring och skitar ner i centrum. Högtalare installerades som sände ut kajornas varningsläte. Kajorna flydde i panik när högtalarna slogs på. Men bara några da-

gar sen genomsådade kajorna falskspelet och brydde sig inte om de utsända ljuden.

Hemma vid fågelbordet har jag kajor. De har lärt sig alla tänkbara trix för att plundra fröautomaterna. På senhösten när kastanjerna fallit ner från det stora kastanjeträdet försöker de plocka hål på skalet, som tydligen är lite för hårt. Nu händer det ofta att de tar kastanjerna ut på vägen och väntar tills en bil kommer och kör över och mosar den. Då är de framme och tar för sig av det ätbara.

Smart eller inte är svårt att säga, men hemma hos mig började detta för några år sedan. Kanske skedde det första gången av en tillfällighet men nu tycks det vara en

inlärd metod som använts av flera kajor och under flera år. Mycket spännande händer i naturen om man håller ögonen öppna.

Inge Larsson

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

LÄNSBYGDERÅDET I VÄSTMANLANDS LÄN

HÖR AV DIG!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening! Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?

"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!

Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här intill!

Du kan kontakta vem du vill bland styrelsens medlemmar – adresser här intill. Välkommen att höra av dig!

POSTADRESS:

Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland
c/o Regina Da Ré
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar

Länsbygderådets styrelse 2022

Ordförande
HELEN FAHLIN
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-511 14 38
helen.fahlin@helasverige.se

Kassör
NILS-GUNNAR NILSSON
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Sekreterare
REGINA DA RÉ
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
073-734 12 94
gina-julla@live.se

U-Svängen
INGE LARSSON
Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
070-665 45 43
virsboinge@telia.com

ANN-MARIE KARLBERG
Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

MARLENE CARLSSON
Sotvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
073-665 20 80
balibuddha@hotmail.com

ANSVARIG UTGIVARE AV U-SVÄNGEN: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.